

Zápis

z jednání o postupu s nakládáním s obaly od přípravků na ochranu rostlin (POR) v rámci přípravy Národního akčního plánu (NAP) k zajištění udržitelného používání pesticidů v ČR

Datum konání: 26. července 2011

Místo konání: Česká společnost rostlinolékařská

Přítomni: viz presenční listina

Program:

1. Seznámení s problematikou sběru použitých obalů (ze zákona o obalech) a povinnostmi vyplývajících ze skladování prázdných použitých obalů (u zemědělců ve skladech přípravků) před předáním obalů k dalšímu nakládání s nimi – EKO-KOM, a.s.
2. Informace o možnosti zjišťovat množství a druhy obalů, které se prodají v ČR s přípravky a ze kterých po použití přípravků „vznikne“ odpad – EKO-KOM a.s., SRS, CCPA, ČIŽP.
3. Možnosti opětovného použití některých obalů, informace ze zahraničí – SRS, CCPA.
4. Problematika souběžných přípravků dodávaných do ČR z hlediska dodržování zákona o obalech (hlášení o distribuci v ČR a sběr použitých obalů) – SRS, CCPA.

Jednání bylo svoláno z podnětu Koordinační pracovní skupiny pro přípravu NAP ze dne 21.7.2011 s cílem podrobně projednat národní pravidla pro nakládání s obaly a odpady vzhledem k POR a posoudit, zda a jak je na tuto problematiku třeba reagovat v NAP a při implementaci rámcové směrnice EP a Rady 2009/128/ES (dále jen „směrnice“).

Jednání zahájil a účastníky uvítal Ing. Vladimír Řehák CSc., předseda České společnosti rostlinolékařské. Vlastní jednání řídil ing. Hnízdil, zástupce za MZe a předseda KPS. Body programu byly projednány společně.

- 1) K problematice nakládání s obaly podali obecnou informaci zástupci a.s. EKO-KOM Lukáš Beránek a Zbyněk Kolář. Seznámili účastníky s příslušnými ustanoveními zák. č. 477/2001 Sb. o obalech, které řeší problematiku nakládání s obaly:
 - § 10 řeší zpětný odběr obalů (zálohované) výrobků prodávaných konečnému spotřebiteli v maloobchodní síti. Tato povinnost se netýká distribuce a prodeje POR.
 - § 12 mluví o využití odpadu z obalů, kde v přílohách stanovuje povinnosti recyklace aj. využití. Odstavec (2) stanoví, že na osobu, která uvádí na trh nebo do oběhu obaly naplněné nebezpečnými věcmi, nebezpečnými látkami nebo nebezpečnými přípravky, se povinnost podle odstavce 1 vztahuje nejméně v rozsahu stanoveném v sloupci B přílohy č. 3 k tomuto zákonu, tzn. není zde povinná recyklace, ale pouze využití.
 - § 13 v odstavci (1) stanoví, že osoba, která uvádí na trh nebo do oběhu obaly, splní povinnosti stanovené v §§ 10 a 12 takto:
 - a) samostatně organizačně a technicky na vlastní náklady, nebo
 - b) přenesením těchto povinností na jinou osobu spolu s převedením vlastnického práva k obalu, k němuž se tyto povinnosti vztahují, za účelem jeho dalšího uvedení do oběhu, jestliže tak smlouva o převedení vlastnického práva výslovně stanoví, nebo
 - c) uzavřením smlouvy o zajištění plnění povinnosti zpětného odběru a využití odpadu z obalů podle tohoto zákona s autorizovanou obalovou společností - §16 (dále jen „smlouva o sdruženém plnění“), MŽP byla podle § 17 autorizována společnost EKO-KOM, a.s.
 - § 13 odst. (2) upravuje postup pro nakládání s obaly uvedenými na trh, které mají být opakovaně použitelné, a pro něž je opakované použití organizačně zajištěno způsobem podle bodu B. 1 nebo B. 2 přílohy č. 2 k tomuto zákonu. Zákon stanoví, že pro tyto obaly byl zajištěn zpětný odběr a využití tehdy, jestliže z těchto obalů nově uvedených na trh nebo do oběhu je opakovaně použito alespoň 55% (hmotnostních).

V ČR má:

- povolení pro individuální plnění k nakládání s odpady z obalů méně než 2 000, jejich evidenci vede MŽP,

- uzavřenou smlouvu o sdruženém plnění s EKO-KOM,a.s. má cca 20 500 firem (jsou v databázi). Takto je podle EKO-KOMU podchyceno 81% odpadů.

Zákon dále stanoví, že každý, kdo doveze za rok nad 300 kg zboží a nebo má obrat vyšší než 4,5 mil. Kč, je povinen se účastnit plnění podle zák. o obalech, což platí i pro souběžné dovozy POR. Kontrolu plnění povinností dle zákona zák. č. 477/2001 Sb. o obalech (v rozsahu dle § 40 tohoto zákona) provádí ČIŽP. Dozor nad subjekty, které plní povinnosti v rámci uzavřené smlouvy o sdruženém plnění provádí EKO-KOM, a.s., má zkontrolováno více než 50% produkce obalů (kontroluje subjekty mající „smlouvu o sdruženém plnění“).

Využití obalů se řídí zejména druhem materiálu a lze ho dělit na:

- recyklace, u plastových předepsáno cca 30% obalů recyklovat. Recyklace připadá dále v úvahu u skleněných a kovových obalů a nezávadných papírových obalů bez PVC a pokovených vložek,
- energetické využití (očekává se jeho „renesance“), přichází v úvahu zejména u spalitelných obalů, které nelze jednoznačně a uspokojivým způsobem dekontaminovat (musejí být splněny zejména podmínky teploty spalování a časové zdržení spalovaného materiálu při určité teplotě, které zabrání vzniku škodlivých metabolitů).
- biodegradace, přichází v úvahu u biodegradovatelných obalů vyrobených např. na základě škrobu apod.

2) Po informaci EKO-KOM,a.s. proběhla upřesňující diskuse.

Vedení evidence firem uvádějících obaly na trh a evidence využitých a likvidovaných obalů

EKO-KOM,a.s. vede databázi firem, které se účastní sdruženého plnění a dle IČO je možné nalézt subjekty, které mají smlouvu o sdruženém plnění. Firmě se stačí jednou přihlásit a subjekt je v evidenci podle IČO veden 5 let od posledního záznamu. V evidenci je uvedeno množství zboží (POR) a dále množství obalů. Obaly se třídí dále dle druhu materiálu, ze kterého jsou vyrobeny. Za obaly z jednoho materiálu se považují obaly, ve kterých daný materiál tvoří alespoň 70% hmotnosti obalu. Dle ceníku distributorů POR je cca 70% obalů z plastů, do ČR se přitom dodá cca 10 – 11 tisíc tun POR za rok.

Na stránkách MŽP existuje evidence subjektů, které plní povinnosti dle zákona o obalech samostatně organizačně a technicky na vlastní náklady SRS neeviduje počty obalů, ale jen množství POR uvedených na trh a prodaných.

Krajské úřady (dále „KÚ“) evidují své souhlasy a podmínky pro nakládání s odpady pro zařízení v kraji, která mohou mj. likvidovat obaly od nebezp. látek.

Z veškeré výše uvedené evidence nelze dovodit, zda v ohlášených obalech byly POR či jiné zboží, lze pouze určit množství plastu apod.

Kontroly nakládání s obaly a odpady

Povinnost zemědělce jako původce odpadu (dále nevyužitelného obalu od POR) je předávat obaly oprávněné osobě dle zákona č.185/2001 Sb. Zemědělec, který nakládá s obaly od POR by měl mít souhlas ORP nebo KÚ (nad 100t NO) pro nakládání s nebezpečným odpadem. O tomto se nevede cílená evidence, existují tak jen informace o provedené kontrole ze strany kompetentních orgánů.

Plnění povinností ze zákona o obalech kontroluje MŽP, ČIŽP, EKO-KOM,a.s., dále MZd a MZe (týká se léčiv a biopreparátů). ČIŽP kontroluje nakládání s obaly v rozsahu cca 200 kontrol povinných subjektů za rok (kontroly subjektů uvádějících na trh nebo do oběhu významná i méně významná množství obalů), nakládání s odpady je kontrolováno u cca 2 tisíc subjektů za rok se zaměřením na případná významná porušení zákona - původci velkého množství odpadů, zařízení (oprávněná i neoprávněná) k odstraňování nebo využití odpadů.

Obce a města kontrolují a případně sankcionují v přenesené působnosti původce odpadu - tedy v případě POR farmáře (§ 66 an. a §§ 79 a 80 zk. o odpadech). Kontroluje se, zda má subjekt zajištěno využití nebo odstranění odpadu v souladu se zákonem č. 185/2001 Sb..

Využitelnost obalů od POR

V zásadě mohou být obaly od POR buď spáleny, nebo dekontaminovány a recyklovány.

Spálení lze provést ve spalovně nebezpečných odpadů s možným energetickým využitím nebo bez využití energie.

Povinnost recyklace obalů neplatí pro nebezpečné látky, jako jsou obaly od POR. Recyklace tak závisí na technických možnostech a nákladech bezpečné dekontaminace obalů, včetně dostupnosti vhodných zařízení pro dekontaminaci v ČR a případné finanční podpory (dotace). Možnost dekontaminace obalů není známa u všech POR. Producenti obalů používaných pro POR by měli v případě, že lze určité obaly opětovně použít, sdělit na základě znalosti, k čemu budou obaly dále využity, zda a jakým postupem lze obal dekontaminovat. Dle poznámky CCPA je možné za vratné obaly považovat velké kontejnery s kovovým ochranným rámem.

Úloha distributorů POR při zpětvzetí obalů za účelem jejich likvidace jako nebezpečného odpadu

Sběr použitých obalů někdy za konečné spotřebitele organizují a finančně dotují distributoři (AK ČR). Pokud použité obaly distributoři fyzicky sbírají a dále přepravují k provozovateli zařízení ke sběru nebo výkupu těchto obalů za účelem jejich likvidace jako odpadu, musí být dle ČIŽP osobou oprávněnou k nakládání s odpady a mít od KÚ k této činnosti souhlas a stanovené podmínky k přepravě odpadů. Distributor v tomto případě musí vést evidenci a dodržovat provozní řád. Pokud nemá souhlas k provozu zařízení od KÚ, porušuje zákon č. 185/2001 Sb. o odpadech distributor i farmář, který mu předal nebezpečný odpad.

Alternativou může být jen finanční účast distributora s tím, že fakticky svoz a skladování odpadu provedou jiné pověřené firmy oprávněné k provozu zařízení dle zákona č. 185/2001 Sb.

3) Závěry jednání:

- a) Z pohledu směrnice existuje a funguje dostatečná národní legislativa, která se zabývá náležitým zacházením s obaly včetně obalů od POR, a to včetně jejich likvidací jako nebezpečného odpadu. Doporučuje se pouze propojit zákon č.326/2004 Sb., o rostlin. péči, se zákony o obalech a odpadech příslušnými odkazy příp. používat stejnou terminologii.

Jako podněty pro NAP bylo vytipováno následující:

- b) Dosavadní systém národních právních předpisů i pravomoci dozorových orgánů umožňují kontrolovat a sledovat jak proces prodeje, skladování a používání POR, tak i proces shromažďování obalů od POR v rámci „sdruženého plnění“ prostřednictvím evidence EKO-KOM, a.s.
- c) Je třeba využít databází SRS a EKO-KOM,a.s. ke kontrole dodávek POR ze souběžných povolení/dovozů POR tak, aby byly vytvořeny předpoklady lepšího odhalení nepovolených souběhů a nenahlášených dodávek do ČR z hlediska povinností stanovených zákonem o obalech. Porovnáním údajů v databázích lze prověřit, zda souběžní dovozci evidovaní u SRS jsou zaevidováni v systému EKO-KOM,a.s. a dávají tam hlášení, a naopak zda subjekty v evidenci EKO-KOM,a.s. oznamují SRS údaje v souladu se zněním § 60 zák. č. 326/2004 Sb.
- d) Je třeba vzájemně zpřístupnit - v dohodnutém rozsahu a intervalech - databáze SRS a ČIŽP o provedených kontrolách a využít takto získané informace ke kontrolám stejných subjektů ve vlastní kompetenci.
- e) Do komunikace je vhodné zapojit také Ministerstvo místního rozvoje, resp. Svaz obcí a měst (SMOČR) z pohledu kompetence obcí kontrolovat zákonné zacházení s odpady, které vznikají u původců menšího množství odpadů (odpadů obalů od POR). Tuto problematiku lze řešit konzultacemi mezi MMR, SMOČR a MŽP při přípravě nového zákona o odpadech - v gesci MŽP.

- f) Osnovy vzdělávání pro získání osvědčení o odborné způsobilosti k nakládání s POR druhého a třetího stupně by měly zahrnovat celou legislativu o obalech od nebezpečných látek a jejich využití a zejména distributoři POR by měli prokázat jejich znalost jako součást požadavků pro získání osvědčení.
- g) Je třeba zajistit dostatečnou osvětu pro souběžné dovozce POR o jejich povinnostech týkajících se obalů od POR, které dovezou jak pro vlastní použití tak pro uvedení na trh.
- h) Je na zvážení provést analýzu možnosti dekontaminace obalů od POR a jejich následné recyklace či opětovného použití, včetně provedení inventury množství obalů od POR s účinnou látkou, kterou lze z obalů dekontaminovat¹. V gesci MŽP a MZd.
- i) Podpořit v NAP zavádění strojů s čistícími mechanismy na obaly od POR a na vymytí a výplachy aplikační techniky od POR
- j) Podpořit v NAP povinnost distributora podle § 46a odst. 5 zák. č.326/2004 Sb. poučit při prodeji POR neprofesionálního uživatele o zákonném nakládání s jejich obaly.

Jako podněty pro NAP nebylo přijato následující:

- k) Jako jeden z indikátorů plnění cílů NAP zvolit podíl správně likvidovaných obalů od POR (důvodem je stávající nedostatečně podrobná evidence o obalech a nedostatečně zdůvodněné navýšení administrativy při eventuálním zpřesnění)
- l) Zavedení povinnosti podnikatelů, kteří uvádějí POR na trh, resp. distributorů, kteří organizují zpětný výkup prázdných obalů od farmářů, aby poskytovali podrobnější informace o obalech s POR resp. obalech od POR, aby bylo možno jasně oddělit tyto obaly od obalů pro jiné produkty (důvod viz ad. k)).

Zapsali (bez titulů): Kupec, Hnízdil, Nováková

Zápis byl odsouhlasen všemi účastníky jednání.

¹ Viz informace ECPA: <http://www.ecpa.eu/article/pesticide-use/roadmap-establishing-container-management-programme-collection-and-disposal-em>